

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ.

Ангилалтын код 13.060.01

Гидрогеологийн нэр томъёо. Тодорхойлолт	MNS 3382:82
Водное хозяйство ” гидрогеология ” Терчины и определения.	СТ. СЭВ. 2086 - 80

Үнэ стандартын улсын хорооны 1982 оны 172 дугаар тогтоолын дагуу 1983 оны 1 дүгээр сарын 01-нээс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Энэхүү стандартын шаардлагыг заавал мөрдөнө

Энэ стандарт нь улс ард аж ахуйн бүх салбарт хэрэглэх усны аж ахуйн холбогдолтой шинжлэх ухаан техник, үйлдвэрлэлд хэрэглэгддэг нэр томъёо тодорхойлолтуудыг тогтооно.

Стандартын нэр томъёог өөр бусад нэр томъёогоор орлуулан хэрэглэхийг хориглоно.

Нэр томъёо.	Тодорхойлолт.
1. Гидрогеологи Гидрогеология	Газрын доорх усны үүсэл, орших нөхцөл, хөдөлгөөний хууль, горим, физик, болон химийн шинж чанар, уулын чулуулгийн харилцан үйлчлэл, гадаргуугийн ба агаар мандлын усны хоолой түүний улс ардын аж ахуйн ач холбогдол зэргийг судлах шинжлэх ухаан.
2. Газар доорх ус Подземные воды	Чулуун мандал дахь физикийн бүх төрлийн байдалд байгаа усыг хэрэглэнэ.
3. Газар доорх түрлэгтэй ус Напорные подземные воды	Гадаргуу нь агаарын даралтаас илүү даралтын дор байгаа усыг хэлнэ.
4. Газар доорхи түрлэггүй ус Без напорные подземные воды	Чөлөөт гадаргуундаа агаар мандлын даралттай тэнцүү даралтын доор байгаа газар доорх усыг хэлнэ.
5. Ул хөрсний ус. Грунтовые воды	Газрын гадаргуугаас доош ус үл нэвтрүүлэх эхний үе дээр байнга орших усыг хэлнэ.
6. Давхарга хоорондын ус. Межпластовые воды	Ус үл нэвтрүүлэх чулуулгийн хооронд орших ус:
7. Артезийн ус Артезианские воды	Өрөмдлөгөөр илэрсэн үед өөрөө цооногоор дээш оргилдог газрын доорх түрлэгтэй усыг хэлнэ.
8. Газар доорх усны хуримтлал Скопление подземных вод	Усаар хансан бүсэнд гидравликийн үргэлжилсэн шинжийг агуулсан хүндийн хүчний нөлөөгөөр хураагдсан усны хуримтлал.

Нэр томъёо	Тодорхойлолт
9. Хадгалагдсан ус Ископаемые воды	Геологийн өнгөрсөн үеүүдэд уулын чулуулгийн нүх сүвэнд хуримтлагдаад удаан хугацааны туршид байгалийн усны эргэлтэнд оролгүй хадгалагдаж ирсэн газар доорхи усыг хэлнэ.
10.Орь ус Ювенильные воды.	Магмын чулуулгаас ялгаран гарах хүчилтөрөгч ба устөрөгчийн нэгдлээс үүс байгалын усны эргэлтэнд анх удаа орж байгаа Газрын доорхи ус.
11.Өнгөн хөрсний ус Верховодка	Агааржилтын бүсэнд орших сулавтар нэвчүүлэлтэй хэсэгхэн үе ба линзний гадарга дээр түр зуур хуримтлагдсан газар доорхи ус.
12. Ан цавын ус Трещинные воды.	Уулын чулуулгийн ан цавд орших ус.
13. Чулуугийн хонхорт тогтсон ус. Карстовые воды.	-----
14. Рашаан Минеральные воды.	Биологийн идэвхитэй бодисуудыг их хэмжээгээр агуулсан физик химийн өвөрмөц шинж чанартай газар доорх ус.
15. Капилляр ус Капиллярная вода	Капилляр хүчний үйлчлэлийн дор уулын чулуулагт орших усыг хэлнэ.
16. Гравитацийн ус Гравитационная вода.	Хүндийн хүчний үйлчлэлээр уулын чулуулгийн дотор шилжих чадвартай ус.
17. Холбоос ус. Связанная вода.	Хүндийн хүчний үйлчлэлээр хуурайшилт явагдсаны дараа уулын чулуулагт үлдэх ус.
18. Наалданги ус. Адсорбированная вода	Молекулууд нь уулын чулуулгийн жижиг хэсгийн гадаргуу дээр молекул хоорондын харилцан үйлчлэлийн хүчээр тогтож байгаа холбоот ус.
19. Уулын чулуулгийн сүвэрхэг орчин Пористая среда горных пород.	Жигд хувиарлагдсан , хоорондоо холбоотой орших нүх сүвтэй уулын чулуулгийг хэлнэ.
20. Уулын чулуулгийн / нүх/ сүвшил. Пористость горной породы	Уулын чулуулаг дахь бүх нүх сүвийн эзлэхүүнийг чулуулгийн нийт эзлэхүүнд харьцуулсан харьцаа.
21. Уулын чулуулгийн чийг багтаамж. Влагоемкость горной породы.	Усыг тодорхой нөхцөлд шингээх ба тогтоон, барих уулын чулуулгийн чадварыг хэлнэ.
22. Уулын чулуулгийн чийгшилт. Влажность горной породы.	-----
23. Чулуулгийн ус нэвтрүүлэх чадвар. Водопроницаемость горной породы.	Г гидравлик градаентын үйлчлэлээр уулын чулуулаг өөрийн биеэр усыг нэвтрүүлэх чадварыг хэлнэ.
24. Уулын чулуулгийн ус өгөмж Водо отдача горной породы.	Усаар ханамал уулын чулуулгийн хүндийн хүчний үйлчлэлийн нөлөөгөөр чөлөөт урсгалаар нь өгөх чадварыг хэлнэ.
25. Агааршилтын бүс Зона аэраций.	Газрын гадаргуугаас усаар ханамал бүс хүртэл геологийн зүсэлтийн хэсгийг хэлнэ.
26. Ханамал бүс. Зона насышения	Ханамал бүсийн дээд хэсэгт шууд орших капилляр ус тархсан хэсгийг хэлнэ.
27. Капилляр бүс. Капиллярная зона.	Ханамал бүсийн дээд хэсэгт шууд орших капилляр ус тархсан хэсгийг хэлнэ.
28. Уст үеийн систем. Водоносная система.	Тодорхой хязгаарын нөхцөлтэй хилийн доторх харилцан холбоотой уст үеийн цугларалтын системийг хэлнэ.

Нэр томъёо.	Тодорхойлолт.
29. Уст үе Водоносные горизонт	Геологийн бүтэц ба үүссэн нөхцөлөөр адил бөгөөд өөр хоорондоо гидравлик холбоотой уст давхаргын нэгдлийг хэлнэ.
30. Артезийн уст үе Артезианский водоносные горизонт	-----
31. Уст Давхарга. Водоносный пласт.	Гидравликийн харилцан нягт холбоотой гравитацийн усыг агуулсан ижил бүрэлдэхүүнтэй нэг буюу хэд хэдэн үеийн чулуулгийг хэлнэ.
32. Гидрогеологийн цуглуулуур Гидрогеологический коллектор.	Зэргэлдээ орших чулуулгаас ус нэвтрүүлэх чадвараар илүү уулын чулуулгийг хэлнэ.
33. Ус үл нэвтрүүлэх Давхарга. Водоупор.	Зэргэлдээх чулуулагтай Гидравликийн ижил нөхцөлтөн боловч ус нэвтрүүлэх чадвараар муу учраас гравитацийн усны нэвтрэлтийг саатуулах геологийн биетийг хэлнэ.
34. Ус үл нэвтрүүлэх дээд Давхарга. Водоупорная кровля.	-----
35. Ус үл нэвтрүүлэх доод Давхарга. Водоупорноеложие.	-----
36. Тэжээгдлийн муж. Область питания	Гадаргуугийн ба газрын доорхи ус мөниагаар мандлын хур тундас уст үеүүдэд орох мужийг хэлнэ.
37. Илэрлийн муж. Область разгрузки.	Газрын доорх ус нь Газрын гадаргууд гол, булаг, горхи, мөрөн, нуурын ус болон ил гарч ирэх, мөн түүнчлэн зэргэлдээх уст үеүүдэд урсан орох мужыг хэлнэ.
38. Газар доорх усны орд. Месторождение подземных вод.	Газар доорхи усыг хүрэлцээт хэмжээгээр авч ашиглахад тохиромжтой нөхцөл нь бүрдсэн чулуун мандлын хэсгийг хэлнэ.
39. Газрын доорх усны чөлөөт гадаргуу. Свободная поверхность подземных вод.	Түрлэггүй, газрын доорхи усны түвшингээр зааглагдаж байгаа гадаргууг хэлнэ.
40. Газрын доорхи усны пьезометрийн гадаргуу. Пьезметрическая поверхность подземных вод.	Нэг уст үеийн пьезометрийн төвшингүүдийг холбосон дүрслэлийн гадаргууг хэлнэ.
41. Ижил түвшинд орших усны тархалтын шугам. Гидроизогипсы.	План зураг дээр усны ижил түвшингүүдийг холбосон шугамыг хэлнэ. План зураг дээр пьезометрийн төвшний ижил цэгүүдийг холбосон шугам.
42. Гидроизопъези Гидроизопъезы	
43. Газар доорхи усны түвшин. Уровень подземных вод.	Аль нэг харьцуулалтын хавтгай доорхи өгөгдсөн цэг дээрх газар доорх усны пьезометрийн ба чөлөөт гадаргуугийн өндөржилтийг хэлнэ.

<p>44.Газар доорхи усны хагалбар. Водораздел подземных Вод.</p> <p>45. Газар доорхи урсац Подземный сток.</p> <p>4.6. Газар доорхи урсцын коэффициент. Коэффициент подземного стока.</p> <p>47. Газар доорхи урсцын хэмжиц. Модуль подземного стока.</p> <p>48. Газар доорхи усны горим Режим подземных вод.</p> <p>49. Газар доорхи усны баланс. Баланс подземных вод.</p> <p>50. Газар доорхи усны шүүрэлт. Фильтрация подземных вод.</p> <p>51. Нэвчилт. Инфильтрация</p> <p>52. Эргийн шүүрэлт Береговая фильтрация.</p> <p>53. Эхт булаг Источник</p>	<p>Газар доорхи усны пьезометрийн буюу чөлөөт гадаргуугийн хамгийн дээд цэгүүдийг холоож урсцын хуваагдлыг илэрхийлэх шугамыг хэлнэ. Гидравлик градиентын үйлчиллээр тэжээгдлийн мужаас усны илэрлийн мужруушилжих газрыг доорхи усны хөдөлгөөн</p> <p>Газар доорхи урсгацын эзлэхүүнийг ус хураах ай сав дахь агаарын хур тунадасны тодорхой хугацаанд авсан эзлэхүүнд харьцуулсан харьцаа юм.</p> <p>Нэгж хугацаанд ус хураах нэгж талбайгаас гарах газар доорхи урсгацын хэмжээг хэлнэ.</p> <p>Газар доорхи усны тонн ба чанарын үзүүлэлтүүдийн цаг хугацаагаар өөрчлөгдөх зүй тогтол.</p> <p>Тодорхой цаг хугацаанд явагдсан газар доорхи усны нөөцийн өөрчлөлт зарцуулалт тэжээгдэлтийн илэрхийлэх элементүүдийн тоон харьцаа. Уулын чулуулгийн ханасан орчин дахь усны гидравлик градиентын үйлчлэлээр үүсэх хөдөлгөөн.</p> <p>Ус газрыг гадаргуугаас уулын чулуулгийн гүнд нэвтрэх.</p> <p>Гидравлик градиентын үйлчлэлээр гол мөрөн нуур ба усан сангаас уст үед нэвтрэх гадаргуугийн усны нэвтрэлтийг хэлнэ.</p> <p>Усан доор буюу газрын гадаргуунд шууд гарах газар доорхи усны байгалийн илэрцийг хэлнэ.</p>
<p>Газар доорхи усны эрэл хайгуул ба судалгаа, динамик өөрчлөлт Динамика, исследование и разведка под земных вод.</p>	
<p>54. Шүүрэлтийн хурд. Скорость фильтраци</p> <p>55. Газар доорхи усны тогтонги түвшин Статический уровень под земных вод.</p> <p>56. Газрын доорхи усны хөдөлгөөнт түвшин Динамический уровень под земных вод.</p> <p>57. Буурцын хүнхэл. Депрессионная воронка.</p> <p>58. Буурцын муруй Депрессионная кривая.</p> <p>59. Усны доошилт водопонижение.</p> <p>60. Цооногийн ундрага. Дебит сква жины</p> <p>61. Цооногийн хувийн ундрага. Удельный дебит скважины.</p>	<p>Газар доорхи усны урсцыг түүний урсан өнгөрч байгаа нүх сүвт орчны хөндлөн огтлолын талбайд харьцуулсан харьцаа. / хэмжигдэхүүн/ Шавхалт , цутгалт буюу шахалтанд хөндөгдөөгүй газар доорхи усны анхдагч түвшинг хэлнэ.</p> <p>Газар доорхи усны шахалт , цутгалын үр дүнд дээшилсэн буюу шавхалтын үед доошилсон түвшинг хэлнэ.</p> <p>Ус авч байгаа цэг хүртэл газар доорхи усны түвшингийн доошилсон гадаргууг хэлнэ.</p> <p>Газар доорхи урсгалын депрессийн гадаргуугийн огтлолд усны хөдөлгөөний дагуу үүссэн шугамыг хэлнэ.</p> <p>Гадаргуугаас ба гүнээс ус авах журмаар газар доорхи усны түвшинг доошлуулахыг хэлнэ.</p> <p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">----- -----</p>

<p>. 62. Шавхалтын нөлөөллийн радиус Радиус влияния откачки.</p> <p>63. Шүүрэлтийн коэффициент Коэффициент фильтраций</p> <p>64. Ус нэвтрүүлэлт. Водопроницаемость</p> <p>65. Ус өгөмжийн коэффициент Коэффициент водо отдачи.</p> <p>66. Гүйцэт цооног. Совершенная скважина.</p> <p>67. Гүйцэт биш цооног. Несовершенная скважина.</p> <p>68. Гидродинамик сорьцол. Гидродинамическое опробование</p> <p>69. Газар доорхи усны шавхалт. Откача подземных вод.</p> <p>70. Шахалтын аргаар урсгалын хүрдийг хэмжих. Нагнетание в горную выработку.</p> <p>71./ Юүлэх аргаар урсгалын хурдыг хэмжих. Налив в горную выработку.</p>	<p>Ус авч байгаа цооногийн төвөөс газар доорхи усны түвшин буурахгүй анхны байдалдаа тогтож байгаа цэг хүртлэх зайг хэлнэ.</p> <p>Гидравлик градиент нь нэгтэй тэнцүү үе дэхь шүүрэлтийн хурдыг хэлнэ.</p> <p>Гидравлик градиент нь нэгтэй тэнцүү үе дэхь шүүрэлтийн хурдыг хэлнэ.</p> <p>Гаривтацын хүчний хуурайшилтын үед чулуулгаас гарч болох усны эзлэхүүнийг чулуулгийн бүх эзлэхүүнд харьцуулсан харьцаа юм.</p> <p>Ус хүлээн авах хэсгийн урт нь давхрагийн зузаантай тэнцүү, ус тулуур хүртлэх усаар ханамал усаар ханамал бүх давхрагийг нэвт өрөмдсөн цооногийг хэлнэ.</p> <p>Ус хүлээн авах хэсгийн урт нь уст үеийн зузаанаас бага, усаар ханамал чулуулгийн давхрагийг бүрэн биш өрөмдсөн цооног.</p> <p>Уст давхрагийн системийн гидродинамикийн үзүүлэлтүүд болон бусад шинжийг тогтоох зорилгоор уулын малталтаар илэрсэн уст үенд тодорхой гидравлик үйлчлэл үзүүлж үр дүнг ажиглах сорьцлол.</p> <p>Уулын малталтаас усны сорьц авах үед явуулах гидродинамикийн сорьцлолын төрөл.</p> <p>Уулын малтцанд усны сорьц авах үед явуулах гидродинамикийн сорьцлолын төрөл.</p> <p>Агаарын даралтын нөхцөлд уулын малталт уруу ус өгч турших гидродинамикийн сорьцлолтын / туршилт/ нэг хэлбэр.</p>
<p>Газар доорхи усны хамгаалалт ба ашиглалт. Использование и охрана подземных вод.</p>	
<p>72. Ус татамж. Водо забор.</p> <p>73. Газар доорхи усны байгаагийн тогтонги нөөц. Естественные статические запасы подземных вод.</p> <p>74. Газар доорхи усны хөдөлгөөнт нөөц. Динамические ресурсы подземных вод.</p>	<p style="text-align: center;">-----</p> <p>Байгалийн нөхцөлд давхраганд байгаа хүндийн хүчний нөлөөнд орших усны эзэлхүүн.</p> <p>Газар доорхи урсгацын хөндлөн огтлолоор нэгж хугацаанд өнгөрөх усны эзэлхүүний хэлнэ.</p>

<p>75. Газар доорхи усны зохиомол нөөц. Искусственные запасы подземных вод.</p>	<p>Инженерийн нөхцөлт давхраганд байгаа хүндийн хүчний нөлөөнд орших усны эзэлхүүн.</p>
<p>76. Газар доорхи усны ашиглалтын нөөц Эксплуатационные запасы подземных вод</p>	<p>Ашиглалтын өгөгдсөн горимын үед ус хэрэглээний тооцоот хугацааны турш чанарын зохио шаардлагыг хангасан бөгөөд техник эдийн засгийн хувьд ашигтай , ус татмжийн төхөөрөмжөөр авч болох газар доорхи усны хэмжээг хэлнэ.</p>
<p>77. Газар доорхи усны нөөцийг зохиомлоор ихэсгэх. Искусственное пополнение запасов подземных вод</p>	<p>-----</p>
<p>78. Газар доорхи усны татралт. Истошение подземных вод</p>	<p>-----</p>
<p>79. Газар доорхи усыг хамгаалах. Охрана подземных вод</p>	<p>-----</p>
<p>80. Газар доорхи усны байгалийн хамгаалалт. Естественная защищенность подземных вод</p>	<p>-----</p>

ТӨГСӨВ